

...något resultat? Det mest genomförda försöket av denna art på den kristna linjen har gjorts av den irländske kritikern Donat O'Donnell. Han utgår från antagandet att religionens orsak är "människans behov av trygghet i fråga om sitt öde". Om religionen i mera egentlig mening försvinner kvarstår trygghetsbehovet. Detta behov kan i viss mån tillfredsställas genom "tillit till en makt som är vida större än vår individuella förmåga..." Därför uppstår en benägenhet för dyrkan av de maktägande, och denna benägenhet kommer till uttryck i (eller tillgodoses genom) diktaturen. Det är alltså sannolikt "att masströmningen bort från den traditionella religionen i stort sett... rör sig i riktning mot samtida former av caesarism". Den icke-troende får med tanke på detta, om han inte vill främja caesarismen, åtminstone genom tystnad stödja den traditionella religionen som "den ädla lögnen".

Själva utgångspunkten för detta resonemang är oklar. Vad betyder "trygghet i fråga om sitt öde"? Avses trygghet i jordelivet, social trygghet, kan den inte garanteras av religionen; avses trygghet i fråga om ett framtida liv, kan blott den religiöse, som är övertygad om att han kommer till himmelen, äga den. En diktatur kan inte rimligen ge trygghet då det gäller livet efter detta; att den inte ger trygghet i jordelivet — tvärtom — är lika tydligt. — Emellertid lär väl O'Donnell snarare mena att människorna vill finna ro i tron på något högre; om de inte får behålla sin Gud, börjar de tro på caesarer. Men förutsatt att denna permanenta trosvilja finns, varför skulle inte annat kunnat tillgodose den: tron på demokratin eller den egna framgången eller framsteget eller den sittande regeringen eller det egna partiet. Det finns inte en skymt av bevis för eller indicier på att ateism leder till tro på de maktägande, snarare motsatsen. Att Hitler och Stalin spelar Gud är intet skäl att anta att folk vill ha det så.

Mauriac tar i princip avstånd från pragmatismen, från tanken att religionen skall värderas oberoende av dess sanning, och han säger rent av att länder med kristen kultur kan vara lika grymma och vällustiga som andra. Likväl kommer han ibland i sitt inlägg pragmatismen mycket nära. Han ser i heligheten, i offerviljan något med religionen sammanhängande och förklarar att vi här har det bästa hos mänskligheten.